

Марина Євгенівна Шепель,

аспірант кафедри педагогіки,

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЯК ЕТАП АДАПТАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається самореалізація майбутніх учителів філологічних спеціальностей як етап адаптації до майбутньої професійної діяльності. Проаналізовано погляди провідних науковців стосовно питань професійної адаптації. Автор розглядає вплив педагогічної практики на професійну самореалізацію майбутніх учителів філологічних спеціальностей. Надано приклади стосовно підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до педагогічної практики.

Ключові слова: професійна адаптація, самореалізація, майбутні учителі філологічних спеціальностей, етап, педагогічна практика.

Постановка проблеми. Відомо, що одним із центральних положень у Національній доктрині розвитку освіти «Україна XXI століття» (проект) [10] виступає створення умов для підготовки учителів, які здатні втілювати передові методики та технології навчання.

Особливо це стосується учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова), які повинні використовувати передовий досвід та методики у навчанні учнівської молоді правильно та грамотно спілкуватися як рідною мовою, так й іноземною.

У період навчання майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова) в освітньому середовищі вищого педагогічного навчального закладу дуже важливо сприяти позитивній адаптації майбутніх фахівців до професійної діяльності. Актуального питання набирає рівень професійної самореалізації майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова і література, іноземна мова) як фахівців галузі освіти.

Аналіз останніх публікацій. Професійна діяльність учителя, проблеми адаптації майбутнього викладача виступають предметом дослідження викликають багатьох педагогів та психологів. Багато інтересу в цьому плані становлять роботи Т. В. Шадріної, Т. Н. Вершиніної, А. І. Ходакова, Б. Г. Ананьева, М. В. Кузьміна, Н. О. Чайкіної, В. Г. Безюльової, Л. В. Малаканової, В. І. Мусієнко-Репської, В. Г. Демидової, Л. Г. Настенко, М. В. Рудіної, Я. Ю. Черньонкова та ін. Роботи інших дослідників (С. В. Избаш, В. Ю. Стрельцової, С. П. Дерев'янко та ін.) були присвячені адаптації студентів до простору вищого навчального закладу. У працях ряду науковців розглядаються проблеми готовності випускників педвузу до педагогічної діяльності (В. М. Тимошенко, І. Я. Глазкова, Л. В. Бродська, А. М. Старева, Д. М. Дубравська, В. О. Цибулько та інші). Роботи інших учених (О. Г. Мороз, С. В. Овдей, М. І. Педаяс, В. А. Семиченко, В. О. Сластьонін, Л. С. Шубіна та ін.) присвячені адаптації випускників педагогічних вузів до умов ро-

боти школи. Етапи адаптації майбутніх вчителів до професійної діяльності розглядали А. А. Налчаджян, О. П. Савченко, Я. В. Абсалямова, О. Г. Мороз. Становлення особистості професіонала, його самореалізація як фахівця були предметом дослідження Г. Х. Яворської, З. Н. Курлянд, О. М. Гріньової, Л. М. Мітіної, В. Б. Ковалів, Б. І. Сарсенбаєвої, Н. А. Сегеди та ін.

Основне завдання дослідження – проаналізувати психолого-педагогічну літературу з зазначеної проблематики, дати визначення поняттям «адаптація майбутніх учителів філологічних спеціальностей до професійної діяльності» та «самореалізація майбутніх учителів філологічних спеціальностей», визначити вплив педагогічної практики на адаптацію майбутніх учителів-філологів до професійної діяльності.

Мета статті – розглянути самореалізацію майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова) як етап адаптації до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, проблема адаптації до професійної діяльності стала об'єктом підвищеної уваги вчених у 60-70 роки ХХ століття. Це було пов'язано з такими чинниками, як вдосконалення виробництва, виникнення нових професій, вимог до фахівців.

Сутність професійної діяльності педагога розглядають як мету діяльності, тобто діалектичної єдності процесів педагогічного менеджменту (як управління педагогом навчально-пізнавальною діяльністю тих, хто навчається) і самоменеджменту (як управління педагогом своєю професійною активністю) [7, с. 8].

В. Б. Коновалова вважала, що успішність професійної діяльності викладача є складним психолого-педагогічним утворенням на засадах стійких мотивів, системи професійних знань, професійно-педагогічних умінь і самооцінки, що забезпечує йому успіх, тобто досягнення поставленої мети і позитивних результатів діяльності, а також стабільний емоційний настрій від того, що результат, до якого викладач прагнув у своїй діяльно-

сті, збігся з його очікуваннями або перевершив їх.

Успішність професійної діяльності учителя, за визначенням науковця, є показником його професійного становлення. Вона має власну структуру і включає мотиваційний, когнітивно-процесуальний та рефлексивно-результативний компоненти [4, С. 6-7].

На думку Л. Г. Настенко, педагогічна діяльність у сучасному культурно-освітньому просторі має бути за своїм змістом людинотворчою, культуровідповідною, тобто нестандартною, різноманітною, індивідуальною, реалізувати у кожній конкретній освітній ситуації весь культурний, а не тільки інформаційно-науковий ресурс учителя, його особистий творчий потенціал [8, с. 9].

Науковці (В. Г. Безюльова, О. М. Галус, С. М. Хатунцева, С. М. Кулик), розглядаючи поняття «адаптація майбутніх учителів», дійшли деяких важливих висновків. Так, за В. Г. Безюльовою, адаптація – процес вироблення оптимального режиму цілеспрямованого функціонування особистості, тобто приведення її в конкретних умовах часу і місця в стан, коли всі сили людини направлені на виконання основних завдань. Вона виражається у перебудові динамічного стереотипу особистості у відповідності з новими вимогами навколишнього середовища [2, с. 16].

О. М. Галус розумів адаптацію як активний усвідомлений процес пристосування особистості до змінних умов життєдіяльності, набуття і вироблення нею адаптивних механізмів, здатних встановлювати на певних етапах відносну рівновагу із соціумом [3, с. 20].

С. М. Хатунцева визначила адаптацію викладача-початківця як процес входження в освітнє середовище, оволодіння його стандартами, цінностями і культурою, наслідком взаємодії з ним, процесом засвоєння та реалізації професійного досвіду [14, с. 39].

С. М. Кулик професійну адаптацію учителя розглядала як складний, багатоплановий процес оволодіння вчителем професією та пристосування до її вимог, формування гнучкої соціально-професійної позиції в системі формальних і неформальних стосунків в освітній організації, досягнення вчителем достатнього рівня професійного розвитку, що в якісному розумінні розглядається як належний ступінь психологічної готовності до виконання професійних завдань і соціальних дій [5, с. 8].

Під адаптацією майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова) до професійної діяльності ми розуміємо оволодіння майбутніми учителями професійними знаннями і вміннями під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі, вміння використати отримані знання під час педагогічної практики та у подальшій професійній діяльності, становлення майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова) як професіоналів.

На нашу думку, важливим етапом адаптації майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова) до професійної діяльності виступає самореалізація як фахівців

галузі освіти, що здійснюється у період педагогічної практики.

Вчені (О. П. Савченко, Я. В. Абсалямова, О. Г. Мороз) розглядали наступні етапи професійної адаптації:

а) початковий період адаптації; б) етап середньої адаптованості; в) період високої адаптованості [11, с. 29].

Я. В. Абсалямова виокремила такі етапи професійної адаптації: а) початковий (орієнтаційний); б) просунутий (моделювання); в) етап повної адаптованості (творчого самовираження) [1, с. 10].

О. Г. Мороз виділив два етапи професійної адаптації: преадаптаційний період; період безпосередньої адаптації: а) етап-первісний період адаптації (перший рік роботи); б) середня адаптованість (до трьох років роботи у певній школі); в) висока адаптованість (більше трьох років) [6, с. 172].

Розглядаючи поняття «самореалізація», науковці (Г. Х. Яворська, С. Ю. Петрусенко, Н. А. Сегеда) дійшли наступних висновків. Так, за визначенням Г. Х. Яворської самореалізація особистості виступає як вільне розкриття індивідуальності в процесі її багатогранної діяльності, як опредметнення сутнісних сил особистості в процесі вільної діяльності-самодіяльності, що здійснюється в індивідуальній формі. Самореалізація – це самодіяльність особистості з втілення своєї індивідуальності [15, с. 280].

За визначенням С. Ю. Петрусенко, процес самореалізації учителя-початківця характеризується задоволенням педагогічною діяльністю, установленням певних стосунків з педагогічним оточенням (учителями, учнями та їхніми батьками), виробленням стійкої потреби в постійному самовдосконаленні задля досягнення певних результатів в професійній діяльності, здобуття особистісної значущості. Науковець визначив наступні ознаки самореалізації: потреба у професійному самовдосконаленні; творчий характер педагогічної діяльності; створення індивідуального стилю педагогічної діяльності [9, с. 7].

За Н. А. Сегедою, професійна самореалізація вчителя виступає як характеристика цілісності його особистості та рівня його соціальної активності, що виявляється в педагогічній майстерності, творчості, професійно-педагогічній культурі [12, с. 7].

Під самореалізацією майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова) ми розуміємо досягнення майбутніми учителями-філологами достатнього рівня педагогічної майстерності, розкриття власної індивідуальності та потенціалу.

Як відомо, самореалізацію майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова) можна спостерігати у період педагогічної практики у загальноосвітньому навчальному закладі.

Педагогічна практика – форма професійної підготовки, спосіб вивчення навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі й адаптації студентів до

умов професійної діяльності, формування педагогічного досвіду [13, с.150-151].

З метою підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова) до педагогічної практики, у процесі якої вони реалізували себе як майбутні фахівці, було розроблено змістовий модуль «Професійна самореалізація майбутнього учителя-філолога» (що входив до програми спецкурсу «Майбутній учитель-філолог ХХІ століття»). Модуль включав у себе наступні теми: «Актуальні проблеми майбутнього учителя-філолога. Шляхи вирішення і подолання» (лекції «Роль дисципліни в процесі навчання і виховання», «Конфлікти і педагогічні ситуації у практиці майбутнього вчителя-філолога», «Оцінка знань учнів»; семінарські заняття: «Педагогічна практика та її роль в адаптації майбутнього учителя-філолога до педагогічної діяльності», «Проблема взаємин учителя іноземної мови з учнями», «Конфлікти між учителем іноземної мови та учнем/учнями», практичні: «Вирішення педагогічних ситуацій»), «Класне керівництво. Його роль у формуванні учнівського колективу» (лекції: «Особистість класного керівника у формуванні учнівського колективу», «Робота класного керівника з батьківським колективом», семінарські заняття: «Батьківські збори. Методика проведення»), практичні: «Робота із документацією класного керівника»), «Позакласна робота – один із методів виховання молодого покоління» (лекція «Форми і методи позакласної роботи»).

Велику увагу ми приділяли самостійній роботі студентів, яку було реалізовано у вигляді проектною роботи студентів, написання творів-роздумів, написання доповідей, складання планів заходів: один захід, пов'язаний із патріотичним (моральним, естетичним, професійним, фізичним) вихованням, а інший захід – із вивченням предмету (українська мова та література, іноземна мова).

Проведена після педагогічної практики методика «Рівень соціально-психологічної адаптації учителя середньої школи М. А. Дмитрієвої» показала, що ви-

сокий рівень соціально-психологічної адаптації майбутнього учителя середньої школи в ЕГ вище на 8,1% ніж в КГ, виражений рівень – вище в ЕГ на 8,0%, низький рівень – вище в КГ на 8,2%, на рівні виражена дезадаптація – вище в КГ на 7,9%.

Діагностика рівня саморозвитку і професійно-педагогічної діяльності показала (за Л. М. Брежневою), що за рівнем прагнення до саморозвитку на рівні дуже низький та низький показник в ЕГ нижче на 4,1% ніж в КГ, на рівні нижче за середній показник вище в КГ на 5,1%, на середньому рівні показник вище в ЕГ на 1,5%, на рівні вищий за середній показник вище в ЕГ на 5,4%, на високому рівні показник нижче в КГ на 3,7%, на дуже високому рівні показник вище в ЕГ на 2,7%. За самооцінкою особистістю своїх якостей за оцінкою дуже висока показник був вище на 5,6% в ЕГ, за оцінкою завищена показник нижче в КГ на 3,6%, за оцінкою нормальна показник вище в ЕГ на 7,2%, за оцінкою занижена показник вище в КГ на 6,2%, за оцінкою низька показник нижче в ЕГ на 5,2%, за оцінкою дуже низька показник вище в КГ на 5,0%. За оцінкою проекту педагогічної підтримки: на рівні як можливості професійної самореалізації показник вище в ЕГ на 9,2%, на рівні як необхідного і достатнього для самореалізації показник нижче в КГ на 8,2%, на рівні скоріше як перспективного для самореалізації показник вище в КГ на 3,2%, на рівні невідзначена оцінка, скоріше як неперспективного для самореалізації показник вище в КГ на 8,1%, на рівні як не вартий уваги в плані самореалізації показник нижче в ЕГ на 6,1%.

Висновки. Отже, самореалізація майбутніх учителів філологічних спеціальностей (українська мова та література, іноземна мова) відіграє важливу роль у становленні взагалі, та у адаптації до професійної діяльності зокрема. Подальшого розвитку потребує проблема надання методичної допомоги учителям-початківцям під час роботи у загальноосвітньому навчальному закладі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абсалямова Я. В. Професійна адаптація молодих викладачів іноземної мови до роботи у вищих технічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Я. В. Абсалямова. – К., 2005. – 20 с.
2. Безюлёва Г. В. Психолого-педагогическое сопровождение профессиональной адаптации учащихся и студентов. Монография / Г. В. Безюлёва. – М.: НОУ ВПО Московский психолого-социальный институт, 2008. – 320 с.
3. Галус О. М. Педагогічне управління адаптацією майбутніх вчителів у системі ступеневої освіти: автореф. дис. На здобуття наукового ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.06 «Теорія та методика управління освітою» / О. М. Галус. – К., 2009. – 59 с.
4. Коновалова В. Б. Педагогічні умови успішності професійної діяльності викладача вищого навчального закладу: автореф. дис. ... к. пед. н.: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. Б. Коновалова. – Вінниця, 2005. – 20 с.
5. Кулик С. М. Психологічні особливості управління адаптацією вчителів: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Соціальна психологія» / С. М. Кулик. – К., 2004. – 20 с.
6. Мороз А. Г. Профессиональная адаптация выпускников педагогического ВУЗа: дис. д-ра пед. наук: 13.00.01 / А. Г. Мороз. – К., 1983. – 459 с.
7. Мусієнко-Репська В. І. Підготовка студентів до самоменеджменту в професійній діяльності: автореф. дис. ... к. пед. н.: 13.00.04. «Теорія і методика

професійної освіти» / В. І. Мусієнко-Репська. – Одеса, 2000. – 20 с.

8. Настенко Л. Г. Педагогічні умови культурологічної підготовки майбутнього вчителя: автореф. дис. ... к. пед. н.: 13.00.04. «Теорія і методика професійної освіти» / Л. Г. Настенко. – К., 2002. – 22 с.

9. Петрусенко С. Ю. Педагогічні умови професійного становлення молодих вчителів у загальноосвітньому навчальному закладі: автореф. дис. на здобуття наук. ступня канд. пед. наук: спец. 13.00.04. «Теорія і методика професійної освіти» / С. Ю. Петрусенко. – Одеса., 2009. – 21 с.

10. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття») [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п>

11. Савченко Е. П. Дидактическая адаптация выпускника педагогического вуза: на материале обучающей деятельности молодых учителей иностранного

языка: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01/ Е. П. Савченко. – К., 1988. – 148 с.

12. Сегада Н. А. Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації: автореф. дис. ... канд. пед. н.: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. А. Сегада. – К., 2002. – 20 с.

13. Словник-довідник з педагогіки і психології вищої школи / [Герасимова Н. Є., Касярум Н. В., Король В. М., Савченко О. П.]. – Черкаси: Вид. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. – 212 с.

14. Хатунцева С. М. Педагогічні умови адаптації викладача-початківця до професійно-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. М. Хатунцева. – Харків, 2004. – 204 с.

15. Яворська, Г. Х. Соціально-професійна зрілість курсантів вищих закладів освіти МВС України: [монографія] / Г. Х. Яворська. – Одеса: Пласке ЗАТ, 2005. – 408 с.

REFERENCES

1. Absaliyeva, Ya. V. (2005). Profesiina adaptatsiia molodykh vykladachiv inozemnoi movy do roboty u vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh [Professional adaptation of beginning teachers of foreign language to their work in higher technical educational establishments]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Institute of higher education APSU [in Ukrainian].

2. Bezyulyova, G. V. (2008). *Psikhologo-pedagogicheskoe soprovozhdenie professionalnoy adaptatsii uchashchysya i studentov [Psycho-pedagogical support of professional adaptation of pupils and students]*. Moscow: Moscow Psychological and Social Institute [in Russian].

3. Halus, O. M. (2009). Pedagogichne upravlinnia adaptatsiieiu maibutnykh vchyteliv u systemi stupenevoi osvity [Pedagogical management of the future teachers' adaptation in the system of stage education]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv: SU "University Educational Management" APSU [in Ukrainian].

4. Konovalova, V. B. (2005). Pedagogichni umovy uspishnosti profesiinoy diialnosti vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu [The pedagogical conditions of successful professional activity of a high school teacher]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Vinnycia: VPSU [in Ukrainian].

5. Kulyk, S. M. (2004). Psykholohichni osoblyvosti upravlinnia adaptatsiieiu vchyteliv [Psychological aspects of management of professional adaptation of teachers]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: NAPS [in Ukrainian].

6. Moroz, A. G. (1983). Professionalnaya adaptatsiya vypusnikov pedagogicheskogo VUZA [Professional adaptation of pedagogical university graduates]. *Doctor's thesis*. Kiev: KSPI [in Ukrainian].

7. Musiienko-Repska, V. I. (2000). *Pidhotovka studentiv do samomenedzhmentu v profesiinii diialnosti [Preparation of students for pedagogical self-*

management in professional activity]. Odesa: PDPU [in Ukrainian].

8. Nastenko, L. H. (2002). Pedagogichni umovy kulturolohichnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia [Pedagogical conditions of future teacher's culturological training]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: NPU [in Ukrainian].

9. Petrusenko, S. Yu. (2009). Pedagogichni umovy profesiinoho stanovlennia molodykh vchyteliv u zahalnoosvitnomu navchalnomu zakladi [Pedagogic conditions of young teachers' professional development in a general educational institution]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa: PDPU [in Ukrainian].

10. Pro Derzhavnu natsionalnu prohramu "Osvita" ("Ukraina XXI stolittia") [On the State national program "Education" ("Ukraine XXIth Century")]. (n.d.). Retrived from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п> [in Ukrainian].

11. Savchenko, E. P. (1988). Didakticheskaya adaptatsiya vypusnika pedagogicheskogo vuza: na materiale obuchayuschey deyatel'nosti molodykh uchiteley inostrannogo yazyika [Didactic adaptation of graduates of pedagogical high school on the example of training activities for young teachers of foreign languages]. *Candidate's thesis*. Kiev: KSPU [in Russian].

12. Sehada, N. A. (2002). Pidhotovka maibutnoho vchytelia muzyky do profesiinoy samorealizatsii [Training future music teachers for professional self-realization]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kiev: NPU [in Ukrainian].

13. Herasymova, N. Ye., Kasiarum, N. V., Korol, V. M., & Savchekno, O. P. (2010). *Slovyk-dovidnyk z pedagoghiki i psykholohiji vyshchoji shkoly [Glossary Directory of Pedagogy and Psychology of higher school]*. Cherkasy: Vyd. ChNU im. B. Khmelnytskogho [in Ukrainian].

14. Khatuntseva, S. M. (2004). Pedahohichni umovy adaptatsii vykladacha-pochatkivtsia do profesiino-pedahohichnoi diialnosti u vyshchomu navchalnomu zakladi [Pedagogical conditions of adaptation of teacher-beginner to professional and educational activities at higher educational instituton]. *Candidate's thesis*. Kharkiv: KhNPU [in Ukrainian].

15. Yavorska, H. Kh. (2005). *Sotsialno-profesiina zrilist kursantiv vyshchych zakladiv osvity MVS Ukrainy [Social and professional maturity of students of higher educational institutions of MIA of Ukraine]*. Odessa: Plaske ZAT [in Ukrainian].

Марина Евгеньевна Шепель,

аспирант кафедри педагогіки,

*Южноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
ул. Старопортофранківська, 26, г. Одеса, Україна*

САМОРЕАЛИЗАЦИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ КАК ЭТАП АДАПТАЦИИ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассматривается проблема самореализации будущих учителей филологических специальностей (украинский язык и литература, иностранный язык) как этап адаптации к будущей профессиональной деятельности. Представлены взгляды ведущих ученых по вопросам профессиональной адаптации и самореализации личности. Под адаптацией будущих учителей филологических специальностей (украинский язык и литература, иностранный язык) к профессиональной деятельности автор понимает овладение будущими учителями профессиональными знаниями и умениями во время учебы в высшем педагогическом заведении, умение использовать полученные знания во время педагогической практики и в дальнейшей профессиональной деятельности, становление будущих учителей филологических специальностей (украинский язык и литература, иностранный язык) как профессионалов отрасли образования. Под самореализацией будущих учителей филологических специальностей (украинский язык и литература, иностранный язык) понимается достижение будущими учителями-филологами достаточного уровня педагогического мастерства, раскрытие собственной индивидуальности и потенциала. Автор рассматривает влияние педагогической практики на самореализацию будущих учителей филологических специальностей (украинский язык и литература, иностранный язык) как профессионалов. Представлены примеры по подготовке будущих учителей филологических специальностей к педагогической практике через модуль «Профессиональная самореализация будущего-учителя филолога» (входящего в программу спецкурса «Будущий учитель-филолог XXI века»). Модуль включал лекции, практические занятия, семинары. Особое внимание уделялось самостоятельной работе: написанию рефератов, докладов, составлению планов мероприятий (воспитательных и по предмету (украинский язык и литература, иностранный язык)). Проведенные методики по окончанию педагогической практики «Уровень социально-психологической адаптации учителя средней школы (М. А. Дмитриева)» и «Диагностика уровня саморазвития и профессионально-педагогической деятельности (по Л. М. Брежневой)» показали результативность предложенного модуля.

Ключевые слова: профессиональная адаптация, самореализация, будущие учителя филологических специальностей, этап, педагогическая практика.

Maryna Shepel,

postgraduate student, Department of Pedagogy,

*South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
26, Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine*

SELF-REALIZATION OF FUTURE TEACHERS-PHILOLOGISTS AS ADAPTATION TO PROFESSIONAL ACTIVITY

The article deals with the issue of self-realization of future teachers of philological specialties (the Ukrainian language and literature, a foreign language) as a stage of adaptation to future career. The viewpoints of leading scholars on the professional adaptation and personal self-realization are regarded. By adaptation of future teachers-philologists (the Ukrainian language and literature, a foreign language) to their professional activity the author understands the mastery of future teachers' professional knowledge and skills during their studying at a higher pedagogical institution, the ability to use the knowledge obtained during the teacher-training practice and future professional activity, the establishment of future teachers-philologists (the Ukrainian language and literature, a foreign language) as professionals in education. Self-realization of future teachers-philologists (the Ukrainian language and literature, a foreign language) is considered as achievement of the sufficient level of pedagogical mastery by future teachers-philologists, as well as the disclosure of their own identity and potential. The author examines the impact of teacher-training practice on self-realization of future teachers-philologists as professionals. Examples of preparing future teachers of philological specialties (the Ukrainian language and literature, a foreign language) to teacher-training practice through the module "Professional self-

realization of future teacher-philologist” (which is included into the program of special course “The future teacher-philologist of the 21st century”). The module included lectures, practical lessons and seminars. Much attention was paid to the individual work: writing abstracts, reports, essays, composing plans of events. The implemented methods at the end of teacher-training practice “The level of social and psychological adaptation of secondary school teachers (by M. A. Dmitrieva)” and “Diagnosis of the level of self-teaching and professional activity (by L. M. Brezhneva)” have shown the effectiveness of the presented unit.

Keywords: professional adaptation, self-realization, future teachers of philological specialties, stage, pedagogical practice.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Г. Х. Яворська

Подано до редакції 05.06.2015